

HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ
(POZYTYWIZM i MŁODA POLSKA)

II rok I^o : Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna
studia niestacjonarne

(Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa)

Program wykładów – 20 godzin (7 spotkań)

1. (2h) Pozytywizm – znaczenie i zakres pojęcia. Oddziaływanie nowej (w stosunku do romantyzmu) filozofii zachodnioeuropejskiej. Geografia literacka. Główne hasła epoki i ideologia polskiego pozytywizmu (wystąpienia programowe młodych pozytywistów). Podstawowe funkcje literatury i zadania twórcy. Cenzura w Królestwie Polskim i Galicji; reakcja na cenzurę (język ezopowy i autocenzura).
2. (3h) Proza pozytywizmu: pojęcie literatury tendencyjnej i realistycznej. Model klasycznej powieści realistycznej (*Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej) i jego modyfikacje (*Lalka* Bolesława Prusa jako powieść nowoczesna). Henryk Sienkiewicz jako twórca powieści współczesnych i historycznych (fenomen poczytności *Trylogii*).
3. (3h) Przełom antypozytywistyczny w latach 1880-1890. Nowe czasopisma: „Wędrowiec”, „Głos”, warszawskie „Życie”. Narodziny naturalizmu we Francji. Proza naturalistyczna w Polsce: Antoni Sygietyński – krytyk i powieściopisarz. Polscy zwolennicy naturalizmu. Twórczość Adolfa Dygasińskiego i Gabrieli Zapolskiej.
4. (3h) Europejski modernizm a światopogląd epoki Młodej Polski. Nowe pokolenie literackie. Dwa skrzydła Młodej Polski – modernizm i neoromantyzm; dwa rozumienia zadań literatury i roli pisarza (nurt autonomiczny i zaangażowany). Wystąpienia programowe twórców młodopolskich (status sztuki i artysty). Zjawisko cyganerii artystycznej. Konflikt; artysta – filister. Znaczenie krakowskiego „Życia” i warszawskiej „Chimery”.
5. (3h) Główne kierunki sztuki modernistycznej: dekadentyzm, parnasizm, impresjonizm, symbolizm, ekspresjonizm. Ogólna charakterystyka poezji młodopolskiej. Liryka impresjonistyczno-nastrojowa i liryka ekspresjonistyczno-symboliczna.
6. (3h) Przemiany w poetyce powieści. Powieść młodopolska – wyznaczniki gatunkowe. Wybitni prozaicy Młodej Polski (Stefan Żeromski, Wałław Berent, Władysław S. Reymont). Rewolucja 1905-1907 w literaturze Młodej Polski (twórczość Andrzeja Struga i Gustawa Daniłowskiego). Syberia w literaturze Młodej Polski – sylwetka Wałława Sieroszewskiego.
7. (3h) Reforma teatralna w Galicji (Tadeusz Pawlikowski i Józef Kotarbiński). Charakterystyka dramatu młodopolskiego – dokonania twórcze Stanisława Wyspiańskiego, Stanisława Przybyszewskiego i Jana Augusta Kisielewskiego. Tatry i Zakopane w literaturze i sztuce Młodej Polski.
[lub egzamin]

HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ (POZYTYWIZM)

studia stacjonarne
II rok (licencjackie: NN i RW)

Program ćwiczeń – 30 godzin (semestr I)

1. Zajęcia organizacyjne: podanie tematyki ćwiczeń, ogólne omówienie tekstów źródłowych i podstawowych opracowań historycznoliterackich.

2. Świadomość literacka młodych pozytywistów – pierwsze **wystąpienia programowe**.

J. Kulczycka-Saloni, *Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu*, BN, Wrocław 1985; stąd: *Wstęp*, rozdz. IV (*Młodość pozytywizmu*), s. XXII - LXI

oraz następujące teksty źródłowe:

- 1) **A. Wiślicki**, *Groch na ścianę* (1867),
- 2) **A. Świętochowski**, *My i wy* (1871),
- 3) **A. Świętochowski**, *Pleśń społeczna i literacka* (1871),
- 4) **P. Chmielowski**, *Czy nauka może szkodzić twórczości* (1873),
- 5) **E. Orzeszkowa**, *Listy o literaturze. List I: Wiek XIX i tegocześni poeci* (1873);
- 6) **P. Chmielowski**, *Niemoralność w literaturze* (1877)

Zagadnienia:

- cele sztuki,
- pozytywistyczny model pisarza,
- nowy typ bohatera literackiego,
- proponowane tematy w literaturze,
- status poezji,
- stosunek do romantyzmu.

3. Pozytywistyczna teoria i praktyka prozy tendencyjnej.

TEKSTY TEORETYCZNE:

- 1) **E. Orzeszkowa**, *Kilka uwag nad powieścią* (1866),
- 2) **F. Bogacki**, *Tło powieści wobec tła życia* (1871),
- 3) **P. Chmielowski**, *Utylitaryzm w literaturze* (1872),

w: J. Kulczycka-Saloni, *Programy...*, op. cit.

lub: *Polska krytyka literacka (1800 - 1918). Materiały*, t. 3, Warszawa 1959.

LITERACKA ILUSTRACJA TENDENCYJNOŚCI:

- E. Orzeszkowa**, *Obrazek z lat głodowych* (1866);
- H. Sienkiewicz**, *Humoreski z teki Worszytły* (1872).

4. Próby przełamania tendencyjności:

E. Orzeszkowa, *Marta* (1873);
H. Sienkiewicz, *Szkice węglem* (1876).

- A. Martuszevska, *Pozycja narratora w powieściach tendencyjnych Elizy Orzeszkowej*, Gdańsk 1970;
- J. Barczyński, *Narracja i tendencja. O powieściach tendencyjnych Elizy Orzeszkowej*, Wrocław 1976;
- T. Bujnicki, *Pierwszy okres twórczości Henryka Sienkiewicza*, Kraków 1968;
- *Henryk Sienkiewicz*, oprac. i wstęp J. Kulczycka-Saloni (Biblioteka „Polonistyki”), Warszawa 1966.

5. Między tendencyjnością, realizmem a naturalizmem:

B. Prus, *Placówka* (1885).

- *Prus. Z dziejów recepcji twórczości*. Wybór tekstów i opracowanie E. Pieścikowski. Warszawa 1988 (odpowiednie partie dotyczące *Placówki*);
- S. Fita, „*Placówka*” *Bolesława Prusa*, Warszawa 1980.

6. Teoria i praktyka powieści realistycznej:

E. Orzeszkowa, *Nad Niemnem* (1887).

- **E. Orzeszkowa, *O powieściach T.T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle*** (1879) w:
 J. Kulczycka-Saloni, *Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu...*, op. cit.;
- S. Eile, *Ideał powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej*, „Pamiętnik Literacki” 1974 z. 1;
- J. Bachórz, *Wstęp do: E. Orzeszkowa, *Nad Niemnem**, Wrocław 1996, BN.

7 - 8. Powieść dojrzałego realizmu:

B. Prus, *Lalka* (1889).

- H. Markiewicz, *„Lalka” B. Prusa*, Warszawa 1967;
- S. Eile, *Dialektyka „Lalki” B. Prusa*, „Pamiętnik Literacki” 1973 z. 1;
- J. Bachórz, *Wstęp do: B. Prus, *Lalka**, Wrocław 1991, BN;
- E. Paczoska, *„Lalka”, czyli rozpad świata*, Białystok 1995;
- O. Tokarczuk, *Lalka i perła*, Kraków 2001.

9. Małe prozy pozytywizmu a problematyka żydowska:

E. Orzeszkowa, *Rotszyldówna* (1890),
M. Konopnicka, *Żydóweczka* (1908).

- *Kwestia żydowska w XIX wieku – spory o tożsamość Polaków*, pod red. G. Borkowskiej i M. Rudkowskiej, Warszawa 2004;
- I. Butkiewiczówna, *Powieści i nowele żydowskie Elizy Orzeszkowej*, Lublin 1937;
- A. Brodzka, *Rok 1905 w twórczości Marii Konopnickiej*, „Pamiętnik Literacki” XLVI (1955), z. 3-4.

10 - 11. Naturalizm w polskiej prozie:

A. Sygietyński, *Na skałach Calvados* (1884);
A. Dygasiński, *Wilk, psy i ludzie* (1883);
G. Zapolska, *Kaśka Kariatyda* (1887) i ***Menażeria ludzka*** (1893).

- D. Knysz-Rudzka, *Od naturalizmu Zoli do prozy Zespołu „Przedmieście”*, Warszawa 1972, rozdz. I, &. 1 - 4, s.7-25;
- J. Kulczycka-Saloni, D. Knysz-Rudzka, E. Paczoska, *Naturalizm i natruraliści w Polsce*, Warszawa 1992.

12 -13. Pozytywiści wobec tendencji modernistycznych (nowe rysy psychiczne w kreacji bohatera literackiego):

E. Orzeszkowa, *Cham* (1888);

H. Sienkiewicz, *Bez dogmatu* (1891).

- M. Głowiński, „*Cham*”, czyli *pani Bovary nad brzegami Niemna* w: *"Lalka" i inne. Studia w stulecie powieści realistycznej*, pod. red. J. Bachorza i M. Głowińskiego, Warszawa 1992;

- A. Hutnikiewicz, *Współczesne powieści Sienkiewicza* w: tegoż, *Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976, s. 7-22.

14. Powieść społeczno-obyczajowa u schyłku epoki:

B. Prus, *Emancypantki* (1893).

- E. Pieścikowski, „*Emancypantka*” i „*Emancypantki*” w: tegoż, *Nad twórczością Bolesława Prusa*, Poznań 1989, s.78-96;

- M. Głowiński, *Anioł wśród fałszywych języków (O „Emancypantkach” Prusa)* w: tegoż, *Gry powieściowe*, Warszawa 1973.

15. Między pozytywizmem a Młodą Polską:

S. Witkiewicz, *Na przełęczy* (1891).

- M. Olszaniecka, *Dziwny człowiek. (O Stanisławie Witkiewiczu)*, Kraków 1984;

- J. Majda, *Góralczyzna w twórczości S. Witkiewicza*, Wrocław 1979.

**HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ
(POZYTYWIZM I MŁODA POLSKA)**

**studia stacjonarne, licencjackie
II rok (nauczycielskie)**

Program ćwiczeń – 45 godzin (semestr I i II)

1. Zajęcia organizacyjne: podanie tematyki ćwiczeń, ogólne omówienie tekstów źródłowych i podstawowych opracowań historycznoliterackich.

2. Świadomość literacka młodych pozytywistów – pierwsze **wystąpienia programowe**.

J. Kulczycka-Saloni, *Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu*, BN, Wrocław 1985 – stąd: *Wstęp* (s. XXII- LXI) oraz następujące teksty źródłowe:

- 1) **A. Wiślicki**, *Groch na ścianę* (1867),
- 2) **A. Świętochowski**, *My i wy* (1871),
- 3) **A. Świętochowski**, *Pleśń społeczna i literacka* (1871),
- 4) **P. Chmielowski**, *Utylitaryzm w literaturze* (1872),
- 5) **E. Orzeszkowa**, *Listy o literaturze. List I: Wiek XIX i tegocześni poeci* (1873),
- 6) **P. Chmielowski**, *Niemoralność w literaturze* (1877).

Zagadnienia:

- cele sztuki,
- pozytywistyczny model pisarza,
- nowy typ bohatera literackiego,
- proponowane tematy w literaturze,
- status poezji.

3. Pozytywistyczna teoria i praktyka prozy tendencyjnej.

TEKSTY TEORETYCZNE:

- 1) **E. Orzeszkowa**, *Kilka uwag nad powieścią* (1866),
- 2) **F. Bogacki**, *Tło powieści wobec tła życia* (1871).

w: J. Kulczycka-Saloni, *Programy...*, op. cit.

lub: *Polska krytyka literacka (1800 - 1918). Materiały*, t. 3, Warszawa 1959.

LITERACKA ILUSTRACJA TENDENCYJNOŚCI:

- H. Sienkiewicz**, *Humoreski z teki Worszytły* (1872),
E. Orzeszkowa, *Marta* (1873).

4. Model powieści realistycznej:

E. Orzeszkowa, *Nad Niemnem* (1887).

- S. Eile, *Ideal powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej*, „Pamiętnik Literacki” 1974 z. 1;

- J. Bachórz, *Wstęp* do: E. Orzeszkowa, *Nad Niemnem*, Wrocław 1996, BN.

5. Powieść dojrzałego realizmu:

B. Prus, *Lalka* (1889).

- S. Eile, *Dialektyka "Lalki" B. Prusa*, "Pamiętnik Literacki" 1973 z. 1;

- J. Bachórz, *Wstęp* do: B. Prus, *Lalka*, Wrocław 1991, BN;

- E. Paczoska, *"Lalka", czyli rozpad świata*, Białystok 1995;

6-7. Naturalizm w polskiej prozie:

A. Sygietyński, *Na skałach Calvados* (1884);

A. Dygasiński, *Wilk, psy i ludzie* (1883);

G. Zapolska, *Kaska Kariatyda* (1887) i ***Menażeria ludzka*** (1893).

- D. Knysz-Rudzka, *Od naturalizmu Zoli do prozy Zespołu „Przedmieście”*, Warszawa 1972, rozdz. I, &. 1 - 4, s.7-25;

- J. Kulczycka-Saloni, D. Knysz-Rudzka, E. Paczoska, *Naturalizm i naturaliści w Polsce*, Warszawa 1992.

8-9. Pozytywiści wobec tendencji modernistycznych (nowe rysy psychiczne w kreacji bohatera literackiego):

E. Orzeszkowa, *Cham* (1888);

H. Sienkiewicz, *Bez dogmatu* (1891).

- M. Głowiński, „*Cham*”, czyli *pani Bovary nad brzegami Niemna* w: *"Lalka" i inne. Studia w stulecie powieści realistycznej*, pod. red. J. Bachórze i M. Głowińskiego, Warszawa 1992;

- A. Hutnikiewicz, *Współczesne powieści Sienkiewicza* w: tegoż, *Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976, s. 7-22.

10. Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski.

M. Podraza-Kwiatkowska, *Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski*, wyd. 2, Wrocław 1977, BN. Stąd także: *Wstęp* (s. III- XC).

1) **J. Żagiel [Zenon Przesmycki], *Harmonie i dysonanse*** (1891) – fragment cyklu,

2) **W. Nałkowski, *Forpoczty ewolucji psychicznej i troglodyci*** (1895),

3) **A. Górski, *Młoda Polska*** (1898),

4) **S. Przybyszewski, *Confiteor*** (1899),

5) **I. Matuszewski, *Sztuka i społeczeństwo*** (1899).

Zagadnienia:

- starcie młodych ze światem zastanym,
- funkcje sztuki i status artysty,
- relacje między sztuką a społeczeństwem,
- stosunek do tradycji literackiej romantyzmu.

11-12. Poezja Młodej Polski – wprowadzenie ogólne.

Dekadentyzm [D], parnasizm [P], impresjonizm [I], symbolizm [S], ekspresjonizm [E].

- I. Sikora, *Wstęp* do: *Antologia liryki Młodej Polski*. Wrocław 1990.

ANALIZA I INTERPRETACJA NASTĘPUJĄCYCH WIERSZY →

D: K. Przerwa-Tetmajer, *Nie wierzę w nic...*; *Koniec wieku XIX*; Zenon Przesmycki-Miriam, *W co wierzyć?*; Tadeusz Miciński, *Taki jestem smętny, jak kurhan na stepie...*; Stanisław Korab-Brzozowski, *O przyjdź!*;

P: Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Evviva l'arte*; Zenon Przesmycki-Miriam, *Rondo*; Antoni Lange, *Rym*;

I: Tadeusz Miciński, *Akwarele*; K. Przerwa-Tetmajer, *Melodia mgieł nocnych*; Kazimiera Zawistowska, *Zmierzch*;

S: Gustaw Daniłowski, *Okna*; Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Anioł Pański*; Wincenty Korab-Brzozowski, *Powinowactwo cieni i kwiatów o zmierzchu*;

E: Tadeusz Miciński, *Msza żałobna*; Maria Komornicka, *Bunt anioła*; Jan Kasprzewicz, *Dies irae*.

13. Krakowska cyganeria artystyczna (legenda „smutnego szatana”).

S. Przybyszewski, *Złote runo* (1901).

- T. Weiss, *Cyganeria Młodej Polski*, Kraków 1970 (cztery pierwsze rozdziały).

- T. Boy-Żeleński, *Znasz-li ten kraj*, Wrocław 1983, BN (stąd następujące felietony: *Nasza cyganeria*; *Nonszalancki paon*; *Smutny szatan*; *Fortepian Stacha*; „*Dzieci szatana*”; „*Na początku była chuć...*”).

- S. Przybyszewski, *Wybór pism*, Wrocław 1966, BN (stąd R. Taborski, *Wstęp* oraz szkic Przybyszewskiego, *O dramacie i scenie*, 1902).

14. Młodopolski konflikt: artysta – filister.

W. Berent, *Próchno* (1901).

- A. Z. Makowiecki, *Artysta i filistrzy: Konflikt czy symbioza w: tegoż, *Młodopolski portret artysty*, Warszawa 1971.*

- J. Paszek, *Wstęp* do: W. Berent, *Próchno*, Wrocław 1979, BN.

- M. Popiel, *Ironia, paradoks i „człowiek dostojny”*. „*Próchno*” Wacława Berenta w: tejże, *Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999.

15. Młodopolski model literatury zaangażowanej:

S. Żeromski, *Ludzie bezdomni* (1900).

- I. Maciejewska, *Wstęp* do: S. Żeromski, *Ludzie bezdomni*, Wrocław 1987, BN.

- M. Popiel, *Tragizm epicki. „Ludzie bezdomni” Stefana Żeromskiego w: tejże, *Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999.*

- A. Hutnikiewicz, *Problematyka form kompozycyjnych w sztuce pisarskiej Żeromskiego w: tegoż, *Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976.*

16. Dramat symboliczny epoki:

S. Wyspiański, *Wesele* (1901).

- T. Boy-Żeleński, *Plotka o „Weselu” S. Wyspiańskiego w: tegoż, *Reflektorem w mrok*, Warszawa 1984 lub w: *O literaturze niemoralnej*, Warszawa 1990.*

- A. Łempicka, *O „Weselu” Wyspiańskiego*, Wrocław 1955.

- F. Ziejka, *W kręgu mitów polskich*, Kraków 1977.

17. Tradycja romantyczna i autotematyzm w dramacie młodopolskim:

S. Wyspiański, *Wyzwolenie* (1903).

- J. Nowakowski, „*A wszystko to frazes...*”. *O „Wyzwoleniu” S. Wyspiańskiego w: *Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywydy, t. 3, Rzeszów 1990.*

- J. Nowakowski, *Wyspiański. Studia o dramatach*, Kraków 1972.

18. Społeczne zaangażowanie i uniwersalizm powieści młodopolskiej:

W. S. Reymont, *Chłopi* (1904-1909).

- K. Wyka, *Próba nowego odczytania „Chłopów” Reymonta* w: tegoż, *Reymont, czyli ucieczka do życia*, Warszawa 1979.
- F. Ziejka, *Wstęp do: W. S. Reymont, Chłopi*, Wrocław 1991, BN.
- T. Weiss, „Chłopi” *Władysława Stanisława Reymonta* w: *Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywdy, t. 2, Rzeszów 1988.

19. Watki erotyczne w prozie Młodej Polski:

S. Żeromski, *Dzieje grzechu* (1909).

- M. Głowiński, *Konstrukcja a recepcja (Wokół „Dziejów grzechu” Żeromskiego)* w: tegoż, *Gry powieściowe. Szkice z teorii i historii form narracyjnych*, Warszawa 1973, s. 215-242.

20. Autotematyzm w młodopolskiej powieści psychologicznej:

K. Irzykowski, *Pałuba* (1903).

- A. Budrecka, *Wstęp do: K. Irzykowski, Pałuba. Sny Marii Dunin*, Wrocław 1981, BN.
- K. Dąbrowska, *Struktura artystyczna „Pałuby” Irzykowskiego*, Toruń 1963.

21. Młodopolskie korzenie powieści science fiction:

J. Żuławski, *Na srebrnym globie* (1902).

- H. Karwacka, *O trylogii fantastycznej Jerzego Żuławskiego*, "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego", seria I, z. 25., Łódź 1962;
- R. Handke, "Polska proza fantastyczno-naukowa. Problemy poetyki", Wrocław - Warszawa - Kraków 1969.

22. Rewolucja lat 1905-1907 w powieści młodopolskiej:

A. Strug, *Dzieje jednego pocisku* (1909).

- I. Maciejewska, *Rewolucja i niepodległość. Z dziejów literatury polskiej lat 1905 – 1920*, Kielce 1991;
- *Rewolucja lat 1905 – 1907. Literatura – publicystyka – ikonografia*, pod red. K. Stępnika i M. Gabryś, Lublin 2005.

23. Obrachunek z literaturą i kulturą polskiego modernizmu:

S. Brzozowski, *Legenda Młodej Polski* (1910).

- C. Rowiński, *Stanisława Brzozowskiego „Legenda Młodej Polski” na tle epoki*, Wrocław 1975.
- M. Wyka, *O niektórych terminach krytycznych „Legendy Młodej Polski”* w: *Prace ofiarowane Henrykowi Markiewiczowi*, pod red. T. Weissa, Kraków-Wrocław 1984.

HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ
(POZYTYWIZM i MŁODA POLSKA)

II rok I^o: Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna
studia stacjonarne

(Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa)

Program ćwiczeń – 30 godzin

1. Zajęcia organizacyjne: podanie programu i tematyki ćwiczeń, ogólne omówienie tekstów źródłowych i opracowań historycznoliterackich.

2. Świadomość literacka młodych pozytywistów – pierwsze **wystąpienia programowe**:

J. Kulczycka-Saloni, *Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu*, BN, Wrocław 1985 – stąd: *Wstęp* (s. XXII-LXI) oraz następujące teksty źródłowe:

- 1) **A. Wiślicki**, *Groch na ścianę* (1867),
- 2) **A. Świętochowski**, *My i wy* (1871),
- 3) **A. Świętochowski**, *Pleśń społeczna i literacka* (1871),
- 4) **P. Chmielowski**, *Czy nauka może szkodzić twórczości* (1873),
- 5) **E. Orzeszkowa**, *Listy o literaturze. List I: Wiek XIX i tegocześni poeci* (1873),
- 6) **P. Chmielowski**, *Niemoralność w literaturze* (1877).

Zagadnienia:

- cele sztuki,
- pozytywistyczny model pisarza,
- nowy typ bohatera literackiego,
- proponowane tematy w literaturze,
- status poezji.

3. Pozytywistyczna proza tendencyjna:

H. Sienkiewicz, *Humoreski z teki Worszytły* (1872),

E. Orzeszkowa, *Marta* (1873).

- T. Bujnicki, *Pierwszy okres twórczości Henryka Sienkiewicza*, Kraków 1968;
- J. Barczyński, *Narracja i tendencja. O powieściach tendencyjnych Elizy Orzeszkowej*, Wrocław 1976.

4. Model powieści realistycznej:

E. Orzeszkowa, *Nad Niemnem* (1887).

- S. Eile, *Ideał powieści pozytywistycznej. „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej*, „Pamiętnik Literacki” 1974 z. 1;
- J. Bachórz, *Wstęp do: E. Orzeszkowa, Nad Niemnem*, Wrocław 1996, BN.

5. Powieść dojrzałego realizmu:

B. Prus, *Lalka* (1889).

- J. Bachórz, *Wstęp do: B. Prus, Lalka*, Wrocław 1991, BN;
- E. Paczoska, *„Lalka”, czyli rozpad świata*, Białystok 1995;
- O. Tokarczuk, *Lalka i perła*, Kraków 2001.

6. Naturalizm w polskiej prozie:

- A. Sygietyński**, *Na skałach Calvados* (1884),
G. Zapolska, *Kaśka Kariatyda* (1887).

- D. Knysz-Rudzka, *Od naturalizmu Zoli do prozy Zespołu „Przedmieście”*, Warszawa 1972, rozdz. I, §. 1-4, s. 7-25;
- J. Kulczycka-Saloni, D. Knysz-Rudzka, E. Paczoska, *Naturalizm i naturaliści w Polsce*, Warszawa 1992.

7. Pozytywiści wobec tendencji modernistycznych (nowe rysy psychiczne w kreacji bohatera literackiego):

- H. Sienkiewicz**, *Bez dogmatu* (1891).

- A. Hutnikiewicz, *Współczesne powieści Sienkiewicza w: tegoż, Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976, s. 7-22.

8. Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski:

M. Podraza-Kwiatkowska, *Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski*, wyd. 2, BN, Wrocław 1977 – stąd *Wstęp* (s. III-XC) oraz następujące teksty źródłowe:

- 1) **J. Żagiel [Zenon Przesmycki]**, *Harmonie i dysonanse* (1891) – fragment cyklu,
- 2) **W. Nałkowski**, *Forpocząty ewolucji psychicznej i troglodyci* (1895),
- 3) **A. Górski**, *Młoda Polska* (1898),
- 4) **S. Przybyszewski**, *Confiteor* (1899),
- 5) **I. Matuszewski**, *Sztuka i społeczeństwo* (1899).

Zagadnienia:

- starcie młodych ze światem zastanym,
- funkcje sztuki i status artysty,
- relacje między sztuką a społeczeństwem,
- stosunek do tradycji literackiej romantyzmu.

9. Poezja Młodej Polski – wprowadzenie ogólne:

dekadentyzm [D], parnasizm [P], impresjonizm [I], symbolizm [S], ekspresjonizm [E].

- I. Sikora, *Wstęp do: Antologia liryki Młodej Polski*. Wrocław 1990.

ANALIZA I INTERPRETACJA NASTĘPUJĄCYCH WIERSZY:

- K. Przerwa-Tetmajer, *Evviva l'arte* [P]; *Nie wierzę w nic...*; *Koniec wieku XIX* [D]; *Melodia mgieł nocnych* [I]; *Na Anioł Pański* [I & S]
- J. Kasprówicz, *Krzak dzikiej róży w ciemnych smreczynach* (4 sonety) [S]; *Dies irae* i *Moja pień wieczorna* [E]
- T. Miciński, *Akwarele* [I]; *Msza żałobna* [E]

10. Krakowska cyganeria artystyczna (legenda „smutnego szatana”).

S. Przybyszewski, *Złote runo* (1901).

- T. Weiss, *Cyganeria Młodej Polski*, Kraków 1970 (cztery pierwsze rozdziały);
- T. Boy-Żeleński, *Znasz-li ten kraj*, Wrocław 1983, BN (stąd następujące felietony: *Nasza cyganeria*; *Nonszalancki paon*; *Smutny szatan*; *Fortepian Stacha*; „*Dzieci szatana*”; „*Na początku była chuć...*”);
- S. Przybyszewski, *Wybór pism*, Wrocław 1966, BN (stąd: R. Taborski, *Wstęp* oraz szkic Przybyszewskiego, *O dramacie i scenie*, 1902).

11. Młodopolski konflikt: artysta – filister.

W. Berent, *Próchno* (1901).

- A. Z. Makowiecki, *Artysta i filistrzy: Konflikt czy symbioza w: tegoż, Młodopolski portret artysty*, Warszawa 1971;
- J. Paszek, *Wstęp do: W. Berent, Próchno*, Wrocław 1979, BN;
- M. Popiel, *Ironia, paradoks i „człowiek dostojny”*. „Próchno” Wacława Berenta w: *tejże, Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999.

12. Młodopolski model literatury zaangażowanej:

S. Żeromski, *Ludzie bezdomni* (1900).

- I. Maciejewska, *Wstęp do: S. Żeromski, Ludzie bezdomni*, Wrocław 1987, BN;
- M. Popiel, *Tragizm epicki. „Ludzie bezdomni” Stefana Żeromskiego w: tejże, Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999;
- A. Hutnikiewicz, *Problematyka form kompozycyjnych w sztuce pisarskiej Żeromskiego w: tegoż, Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976.

13. Tradycja romantyczna i autotematyzm w dramacie młodopolskim:

S. Wyspiański, *Wyzwolenie* (1903).

- J. Nowakowski, „*A wszystko to frazes...*”. *O „Wyzwoleniu” S. Wyspiańskiego w: Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywdy, t. 3, Rzeszów 1990;
- J. Nowakowski, *Wyspiański. Studia o dramatach*, Kraków 1972.

14. Społeczne zaangażowanie i uniwersalizm powieści młodopolskiej:

W. S. Reymont, *Chłopi* (1904-1909).

- K. Wyka, *Próba nowego odczytania „Chłopów” Reymonta w: tegoż, Reymont, czyli ucieczka do życia*, Warszawa 1979;
- F. Ziejka, *Wstęp do: W. S. Reymont, Chłopi*, Wrocław 1991, BN;
- T. Weiss, „*Chłopi*” *Władysława Stanisława Reymonta w: Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywdy, t. 2, Rzeszów 1988.

15. Rewolucja lat 1905-1907 w powieści młodopolskiej:

A. Strug, *Dzieje jednego pocisku* (1909).

- I. Maciejewska, *Rewolucja i niepodległość. Z dziejów literatury polskiej lat 1905 – 1920*, Kielce 1991;
- *Rewolucja lat 1905 – 1907. Literatura – publicystyka – ikonografia*, pod red. K. Stępnika i M. Gabryś, Lublin 2005;
- *Andrzej Strug*, pod red. K. Stępnika i M. Gabryś, Lublin 2011.